



MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS/96/12.13.4/184

26 januari 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 5/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/96/12.13.4/184 d.d. 26 januari 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]



MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

05/96

(Afgesloten 251200A JAN 1996)

Conclusie/voorzicht

Recente uitspraken van de Bosnisch-Servische leiding geven blijk van een iets positievere opstelling ten aanzien van het vredesproces dan tot voor kort het geval was. Bij het beschikbaar stellen van militaire informatie hebben de Serviërs zich constructiever opgesteld dan de overige strijdkrachten. De coöperatievere opstelling van de Bosnische Serviërs houdt mogelijk verband met een streven het vertrek van IFOR binnen de gestelde termijn van één jaar zeker te stellen. De Serviërs hopen waarschijnlijk dat zich vervolgens mogelijkheden zullen voordoen om de volledige zelfstandigheid van de "Servische" gebieden te realiseren. In de praktijk blijft echter Servisch verzet tegen elementen van het vredesakkoord waarschijnlijk.

Uit de opstelling van de Bosnische autoriteiten in het vredesproces blijkt groot wantrouwen jegens de overige bevolkingsgroepen. De Bosnische Kroaten op hun beurt blijven bevreesd voor een dominante rol van de Moslims in de Moslim/Kroatische Federatie. Dit zal hun onderlinge samenwerking in Federatie-kader, alsmede het vredesproces in het algemeen blijven compliceren.

Bosnië-Herzegovina

De voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, Krajisnik, heeft gesteld dat de Bosnische Serviërs het vredesverdrag voor Bosnië-Herzegovina volledig zullen uitvoeren. Hij deed die toezegging in een onderhoud met een medewerker van de speciale afgezant van de VN voor Bosnië-Herzegovina, Bildt. Zelfs zou Krajisnik volgens het "Joegoslavische" persbureau TanJug de Bosnisch-Servische bevolking van Sarajevo hebben opgeroepen de stad niet te verlaten. Deze uitspraken van Krajisnik zijn opmerkelijk, omdat hij juist één van degenen was die aanvankelijk openlijk voorbehoud had gemaakt bij bepaalde aspecten van het vredesakkoord, met name het herstel van het Bosnische gezag over Sarajevo. Vooral onder invloed van dit protest zijn veel Serviërs uit de stad vertrokken.

De uitspraken van Krajisnik houden waarschijnlijk verband met de vrees van de Serviërs beschuldigd te worden van obstructie van het vredesproces. De oproep aan de Serviërs om in Sarajevo te blijven wordt verder ingegeven door de wens de Servische aanspraken op tenminste een deel van de hoofdstad niet te doorkruisen. Dergelijke overwegingen waren echter tot op heden geen beletsel voor Krajisnik zich openlijk tegen elementen van "Dayton" uit te spreken. Daarom kunnen zijn jongste uitspraken worden gezien als een indicatie dat de Servische president Milosevic resultaat begint te



[REDACTED]

boeken met zijn pogingen de steun onder de Bosnische Serviërs voor het vredesverdrag te vergroten. Krajisnik's jongste uitspraak vormt tevens een nieuwe indicatie dat de invloed van Karadzic in de Bosnisch-Servische leiding afneemt.

De (Servische) burgemeester van Ilidza, één van de Servische wijken van Sarajevo, heeft tegenover leden van de EU-waarnemersmissie verklaard dat het merendeel van de Servische bewoners van de stad er de voorkeur aan geeft in Sarajevo te blijven, maar bevreesd is voor zijn veiligheid als het Moslim-gezag over de stad wordt hersteld. Volgens hem zou een belangrijk deel van de zorgen worden weggenomen indien de Bosnische regering amnestie voor alle Servische bewoners van Sarajevo zou afkondigen. Bovendien zou Sarajevo in zijn visie een afzonderlijk kanton moeten worden, waardoor een "adequate participatie" van Serviërs in het stadsbestuur mogelijk moet worden gemaakt.

Hoewel uit deze woorden kan worden opgemaakt dat de Serviërs bereid zijn tot deelname aan het stadsbestuur, is twijfelachtig of de Bosnische autoriteiten aan de geformuleerde eisen tegemoet zullen komen. In een eerder stadium hebben zij reeds een amnestie afgekondigd voor Serviërs die in de toekomst onder Bosnisch bestuur zullen komen. Daarvan waren echter personen uitgezonderd die zich aan oorlogsmisdaden schuldig hadden gemaakt. Dat de betreffende Servische functionaris nu nogmaals voor amnestie pleit, onderstreept dat de Serviërs deze eerste amnestie onvoldoende achten. Ook de omvorming van Sarajevo tot een eigen kanton binnen Bosnië-Herzegovina zal voor de Moslims naar verwachting niet aanvaardbaar zijn. Dit verlangen staat niet alleen haaks op het akkoord van Dayton, maar zou ook de mogelijkheid van een latere opdeling van Sarajevo open laten. Indien de Serviërs in bovengenoemde opstelling blijven volharden, ligt aanhoudend Servisch verzet tegen herstel van het Bosnische gezag over Sarajevo voor de hand en moet rekening worden gehouden met een voortzetting van de uittocht van Servische bewoners van de Bosnische hoofdstad.

Vermeldenswaard is dat de genoemde Servische burgemeester heeft gesteld dat ruim de helft van de Serviërs die momenteel in Sarajevo verblijven, vluchtelingen zijn uit andere delen van Bosnië-Herzegovina. Het is niet uitgesloten dat deze uitspraak juist is, omdat er in het verleden aanwijzingen waren dat Serviërs uit andere delen van Bosnië-Herzegovina de wijk hadden genomen naar de Bosnische hoofdstad. Het betreft derhalve Serviërs die waarschijnlijk zeer vijandig staan ten opzichte van Kroaten en Moslims. Van die zijde zal het verzet tegen herstel van het Bosnische gezag over geheel Sarajevo dan ook naar verwachting aanhouden, zelfs indien de Bosnisch-Servische politieke leiding haar bezwaren daartegen volledig zou opgeven.

Volgens het vredesakkoord hadden de strijdende partijen uiterlijk op 19 januari jl. een volledige opgave moeten doen van de hen ter beschikking staande militaire middelen in een gebied tot 20km van de confrontatielijnen. Inmiddels hebben zij alle drie een opgave gedaan. De NAVO heeft verklaard dat de opgave van de Serviërs aan de gestelde eisen tegemoet komt en die van de Kroaten dat in hoge mate doet, maar dat die van de Bosnische regeringstroepen (ABiH) in het geheel niet aan de gestelde criteria voldoet. Deze inschatting komt overeen met andere waarnemingen van de afgelopen weken. De Bosnische Serviërs hebben tot op heden aan vrijwel alle bepalingen van het verdrag voldaan. De Kroaten zijn in de meeste gevallen eveneens hun verplichtingen nagekomen, al was bij hen sprake van

[REDACTED]



een zekere terughoudendheid. De ABiH heeft echter het vredesproces herhaaldelijk geprobeerd te vertragen. Zo is het tot op heden onmogelijk gebleken een volledige uitruil van krijgsgevangenen te realiseren, al is de in het verdrag genoemde termijn daarvoor inmiddels ruimschoots overschreden. Reden is dat de Bosnische militair/politieke leiding geprobeerd heeft een (niet op de verdragtekst gebaseerd) verband te leggen met het lot van vermiste Bosnische burgers.

De hoofdreden voor de minder constructieve Bosnische opstelling is zonder enige twijfel het bestaande wantrouwen met betrekking tot de intenties van de andere bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina. Bosnische militaire leiders hadden reeds vóór ondertekening van het vredesverdrag aangegeven de voorkeur te geven aan voortzetting van de strijd tot de volledige nederlaag van de Bosnische Serviërs. De recentelijk gemelde conflicten tussen Moslims en Kroaten over de invulling van de Federatie zullen door de Bosnische leiding worden gezien als een indicatie dat ook de Kroaten maar in beperkte mate heil zien in samenwerking met de Moslims in Federatie-kader en de Moslim-invloed in de "Kroatische" gebieden zoveel mogelijk zullen blijven beperken.

De Bosnische vice-president Ganic heeft gesteld dat de doelstelling van de Bosnische Serviërs onveranderd is. Zij zouden nog steeds uit zijn op "annexatie" van een deel van Bosnië-Herzegovina. De Servische strategie zou uitgaan van de overweging dat IFOR slechts voor de periode van één jaar zal zijn gestationeerd in Bosnië-Herzegovina. Wanneer IFOR na dit jaar zal zijn teruggetrokken, zou in de Servische visie niets meer een volledige verzelfstandiging van het "Servische" deel van Bosnië-Herzegovina in de weg staan. Het is niet uitgesloten dat deze inschatting van Ganic juist is. Dit zou verklaren waarom van de drie strijdende partijen juist de Serviërs zich tot dusverre het meest coöperatief hebben opgesteld bij de uitvoering van het vredesplan. Mogelijk willen zij daardoor het vertrek van IFOR binnen deze termijn zeker stellen om vervolgens nieuwe stappen te kunnen zetten naar realisering van hun strategische doelstelling, namelijk maximale autonomie in Bosnië en uiteindelijk aansluiting bij "Joegoslavië". Tegen deze achtergrond zal voor de Bosnische regering, die blijft streven naar behoud van Bosnië-Herzegovina als multi-etnische eenheidsstaat, juist een verlenging van de stationeringstermijn van IFOR van belang worden. Denkbaar is dat dit mede verklaart waarom juist de Bosnische regeringsstrijdkrachten zich van de drie partijen tot op heden het minst coöperatief hebben opgesteld bij de uitvoering van het vredesverdrag.

Op 21 januari is het oostelijke deel van Mostar beschoten met een mortiergranaat. De ontploffing vond plaats op het moment dat aldaar een moskee die vorig jaar tijdens gevechten was beschadigd, opnieuw in gebruik werd genomen. Op grond van de plaats van herkomst meldt de EU-waarnemersmissie ervan uit te gaan dat de granaat door Kroaten is afgevuurd. Dit incident onderstreept de nog steeds gespannen etnische verhoudingen in Mostar. Het heeft er alle schijn van dat de beschieting een bewuste provocatie betrof.

Een Kroatisch officier in Mostar heeft gesteld dat de Moslims proberen invloed in de gehele stad te verwerven. Daartoe zouden zij (Moslim-)vluchtelingen uit andere delen van Bosnië-Herzegovina stimuleren zich in Mostar te vestigen. In overeenstemming daarmee zouden zij aandringen op een gemengd stadsbestuur, dat zij dan op grond van hun grotere bevolkingsaantallen kunnen domineren. In



de praktijk zijn echter juist de Kroaten in eerste instantie verantwoordelijk voor obstructie van de integratie in Mostar. Overigens zou in vrijwel alle gevallen in de Moslim-Kroatische Federatie instelling van een gemengd bestuur leiden tot een Moslim-overwicht, omdat de Moslim-bevolking drie maal zo groot is als de Kroatische. Dit vormt tenminste voor een deel de reden dat de Bosnische Kroaten blijven vasthouden aan eigen, van de Moslims onafhankelijke bestuursorganen. Met name de meer nationalistisch georiënteerde Kroaten streven zelfs naar etnisch "zuivere" Kroatische gebieden, die zich in een later stadium zouden aansluiten bij Kroatië. De Moslims proberen niet alleen in Mostar maar ook in andere delen van Bosnië-Herzegovina juist het vestigen van exclusief "Kroatische" instellingen te verhinderen. Zo heeft de EU-waarnemersmissie gerapporteerd dat de Bosnische autoriteiten in de omgeving van Brcko Moslim-vluchtelingen in leegstaande huizen vestigen om daardoor het Kroatische streven naar uitsluitend Kroatische gemeenten tegen te gaan.

De situatie in Brcko is van grote betekenis voor het verdere vredesproces. Zoals bekend hebben de Kroaten scherp protest aangetekend tegen de overdracht van Kroatisch geachte gebieden in die regio aan de Serviërs. Tevens is in "Dayton" bepaald dat over de toekomst van de nabij Brcko gelegen Posavina-corridor, de enige verbinding tussen de "Servische" gebieden in oost- en west-Bosnië, de komende maanden door internationale arbitrage een uitspraak zal worden gedaan. Het is tegen die achtergrond voor alle strijdende partijen van het grootste belang hun invloed in de regio-Brcko te versterken. De ontwikkelingen in dat gebied zullen van grote invloed zijn op de samenwerking tussen de bevolkingsgroepen in andere delen van Bosnië-Herzegovina en het vredesproces in het algemeen.

Volgens Bosnisch-Servische media zijn er problemen met Kroaten in de stad Mrkonjic Grad, die eind vorig jaar door Kroatische eenheden op de Serviërs is veroverd, maar volgens het vredesverdrag dient te worden teruggegeven. Volgens de betreffende berichten proberen de (Kroatische) autoriteiten van Mrkonjic Grad de resterende Kroaten (300 in getal) te bewegen zich te vestigen in delen van Bosnië-Herzegovina die ook na de overdracht van gebied in Kroatische handen zullen blijven. De betreffende Kroaten, die in de meeste gevallen reeds vóór de oorlog in Mrkonjic Grad hebben gewoond, zouden echter in hun huidige woonplaats willen blijven. Indien juist, duidt dit bericht erop dat de Kroaten bereid zijn Mrkonjic Grad over te dragen aan de Serviërs.

Servië/Montenegro

De extreem-nationalistische Servische oppositieleider Seselj heeft zich naar verluidt bereid verklaard om voor het internationale Tribunaal voor het voormalige Joegoslavië te getuigen tegen Milosevic. Seselj zei over bewijzen te beschikken dat de Servische president het bevel voerde over de Bosnisch-Servische Republiek en strijdkrachten ten tijde van de oorlogsmisdaden tegen Kroatische en Moslimburgers van Bosnië-Herzegovina. Deze uitspraak is opmerkelijk, met name omdat daardoor de aanklachten tegen Karadzic en de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic in een ander daglicht komen te staan, maar ook omdat Seselj zelf door het Tribunaal eveneens is beschuldigd van betrokkenheid bij oorlogsmisdaden. Mogelijk houdt de genoemde uitspraak verband met aanhoudende geruchten dat Milosevic overweegt Seselj uit te leveren aan het Tribunaal in de hoop daarmee een politieke tegenstander monddood te maken.